

АНАЛІЗ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

С. Кудин, С. Зенюкова

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18*

У статті розглянуто питання розвитку і взаємодії регіонів України в контексті політики регіонального розвитку держави. Надмірна нерівномірність регіонального розвитку може призвести до зростання диспропорцій та загострення економічних, політичних і соціальних проблем. Зазначено, що державне регулювання економічного розвитку регіонів потребує постійного аналізу і моніторингу стану та потенціалу регіону, відповідно до умов, що склалися. Оцінка рівня конкурентоспроможності регіонів стикається з необхідністю спільного аналізу багатьох різномірних економічних показників.

Визначено основні критерії за якими мона надати об'єктивну оцінку стану розвитку регіону держави. Серед них такі: валовий регіональний продукт на особу, індекс капітальних інвестицій, наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу, оборот роздрібної торгівлі.

Досліджено на основі проведеного таксономічного аналізу економічний розвиток регіонів в динаміці, визначно основні показники, що мають найбільший вплив на його зміни та виявлено тенденції та проблеми.

Визначено основні напрямки здійснення державного регулювання соціально-економічного регіонального розвитку, для вирішення наявних проблем у регіонах.

Ключові слова: економічний розвиток регіонів, таксономічний аналіз, рейтингування, державне регулювання економічного розвитку регіонів.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В кожній країні, незалежно від рівня її економічного розвитку, постійно виникають питання, пов'язані з нерівномірністю розвитку її регіонів. Процвітання держави залежить від вмілого використання економічного потенціалу регіонів, які забезпечують вирішення і питань загальнодержавного характеру. Вагоме місце в цьому контексті посідає об'єктивне визначення потенціалу та стану розвитку регіону. В такому випадку державна регіональна політика має максимальний позитивний ефект. Особливої актуальності набуває задача формування виваженої державної політики та чітких цілеспрямованих дій, які повинні здійснюватися системою спеціально розроблених заходів. Державне регулювання в царині економічного розвитку регіонів потребує постійного аналізу і моніторингу стану та потенціалу регіону, відповідно до умов, що склалися. Оцінка рівня конкурентоспроможності

регіонів стикається з необхідністю спільного аналізу багатьох різномірних економічних показників. Отже, завдання рейтингування регіонів України за економічним розвитком може бути зведена до площини впорядкування багатовимірних об'єктів і визначення найбільш конкурентоспроможного з них, що дозволяє використовувати для вирішення цієї проблеми таксономічну процедуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення основ державного управління на регіональному рівні та обґрунтування теоретичних засад державної регіональної політики висвітлено у наукових працях Г. Атаманчука, З. Варналія, М. Дацишина, О. Васильєвої, О. Димченко, Н. Матвєєва, С. Гайденко, А.Ткачука та інших. Проблеми розвитку регіонів розглянуто К.Пастух, С. Білою, М. Гладієм, М. Долішнім, Н. Нижник, С. Романюком, В. Удовиченком та іншими. Проблематику державного впливу на стимулювання конкурентоспроможності регіонів займалися П. Беленький, Б. Данилишин, І. Дегтярьова, Л. Ковальська та інші.

Метою дослідження є визначення рейтингу регіонів України за економічними показниками, що мають важливий вплив на його функціонування та визначення напрямів подальшого вдосконалення державної регіональної політики.

Викладення основного матеріалу. Неefективне використання фінансових та матеріальних ресурсів, націлених на економічний регіональний розвиток, нездатність більшості регіонів самостійно вирішувати проблеми економічного напрямку, обмеженість повноважень регіональних органів влади з приводу регулювання, систематизації та раціоналізації процесів використання ресурсів та покращення умов та якості життя населення дають поштовх і чітке розуміння необхідності удосконалення державного регулювання економічного розвитку регіонів.

У Законі України “Про засади державної регіональної політики” від 05.02.2015 р. визначено, що державна регіональна політика – це система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [1]. Регулювання соціально-економічного розвитку регіонів належить до пріоритетних завдань державного управління, є вагомим механізмом забезпечення територіальної цілісності та стабільності в державі, а також є одним із ключових питань у процесі становлення нової моделі соціально орієнтованої ринкової економіки в Україні [4]. Питання розвитку і взаємодії регіонів є надзвичайно актуальними для України, адже відсутність обґрунтованої політики регіонального розвитку держави може призвести до зростання диспропорцій та загострення економічних, політичних і соціальних проблем.

Особливе місце та складність економічного регіонального розвитку диктує гостру необхідність його аналізу, моніторингу та ефективного регулювання. Оцінка рівня конкурентоспроможності регіонів стикається з необхідністю спільного аналізу багатьох різномірних економічних показників. Тому, завдання рейтингування регіонів України за економічним розвитком може бути зведена до впорядкування багатовимірних об'єктів і визначення найбільш конкурентоспроможного з них, що дозволяє використовувати для вирішення цієї проблеми таксономічну процедуру. В основу методу покладено визначення так званої таксономічної відстані, тобто відстані між точками багатовимірного простору, розмірність якого визначається кількістю ознак, що характеризують об'єкт, що вивчається. Безсумнівною перевагою таксономічного методу, який дозволяє його широке застосування, є процес так званої

стандартизації показників, внаслідок якого властивості об'єкта, описані різними якісними і кількісними показниками, перетворюються в єдину стандартизовану систему вимірювання.

Таблиця 1

Матриця спостережень. Статистичні дані економічного розвитку регіонів України за 2014-2018 роки*

Регіон	Ознака 1	Ознака 2	Ознака 3	Ознака 4	Ознака 5	Ознака 6	Ознака 7	Ознака 8
1 Вінницький	38364,2	120,7	37683,68	38294,6	105,4	703,975	29573,72	23,78
2 Волинський	31543,8	113,2	32023,74	23744,65	102,32	635,325	21418,52	27,74
3 Дніпропетровський	67702,4	118	49152	116876	100,78	2087,2	88381,16	28,36
4 Донецький	32838,8	121,325	25134,84	56127,5	91,8	969,375	37200,48	26,98
5 Житомирський	32583,8	117,425	35540,48	27739,03	106,14	435,25	24999,92	29,44
6 Закарпатський	23826,4	114,425	28206,74	15125,5	100,04	1065,875	22386,1	23,24
7 Запорізький	50684,2	112,9	46432,86	97003,65	97,38	1667,45	44414,6	25,08
8 Івано-Франківський	33591,2	98,075	33512,58	33776,25	101,76	445,3	28233,28	21,62
9 Київський	62079,6	106,925	43337,72	51572	104,86	1003,175	54748,36	26,34
10 Кіровоградський	39352,8	112,525	35065,22	25494,48	102,4	459	19086	18,78
11 Луганський	15501	91,575	17249,92	12275,85	96,02	128,9	10582,44	24,2
12 Львівський	38909,2	116,275	37790,82	29973,83	103,02	587,25	55900,7	28,48
13 Миколаївський	41970,6	117,325	37734,14	41030,7	100,16	1585,275	25396,7	22,34
14 Одеський	42985,6	116,925	41407,06	21081,98	101,14	704,65	70115,32	25,84
15 Полтавський	68357	110,375	41002,22	101016,3	102,94	1173,775	29457,14	25,28
16 Рівненський	30022,2	115,35	33567,6	27502,95	102,08	319,35	20413,82	30,34
17 Сумський	36158	116,65	38476,3	35059,9	104,02	592,9	20576,32	27,96
18 Тернопільський	25970	119,6	30070,32	16278,28	104,46	333,7	16874,38	24,4
19 Харківський	47782,2	116,6	41031,32	54598,83	100,6	444,05	77662,8	30,52
20 Херсонський	30679,8	123,8	34676,04	23407,15	102,78	247,4	23742,02	24,86
21 Хмельницький	32856,8	117	36499,64	27245,55	105,1	355,325	23645,7	24,8
22 Черкаський	41055,4	124,3	34640,7	45772,63	102,32	469,6	30943,15	22
23 Чернівецький	21383,6	107,85	29966,06	11375,58	101,18	155,35	15912,96	31,28
24 Чернігівський	36250,6	124,25	37311	26142,1	105,3	572,55	19493,56	27,14
Тип ознаки	+	+	+	+	+	+	+	-
mk	38435,38	114,31	35729,71	39938,13	101,8333	714,25	33798,3	25,8667
sk	13044,05	7,42693	6661,932	27559,67	3,18223	489,2056	20316,09	3,04618

*Дані по Донецькій та Луганській областям підлягають уточненню. Розроблено за [2],[5]

Розглянемо більш детально цей метод на прикладі регіонів України за основними показниками економічного розвитку регіонів. У нашому дослідженні, одиниці X_i - це регіони України, а ознаки – валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу населення, грн. (1), індекс капітальних інвестицій, відсотків до попереднього року (2), наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення, грн. (3), обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу населення, грн. (4), індекс обсягу сільсько-господарського виробництва, відсотків до попереднього року (5), обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення, дол. США (6), оборот роздрібної торгівлі, млн. грн (7), підприємства, які одержали збиток, у відсотках до загальної

кількості підприємств (8). На основі наведених індикаторів було сформовано матрицю спостережень для проведення таксономічного аналізу стану економічного розвитку регіонів у 2014-2018 роках (середні дані). Матрицю спостережень для визначення рейтингу регіонів України наведено у таблиці 1. Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Ознаки в матриці X (табл.1.), які описують різні властивості об'єктів, можуть бути випадковими величинами з різними розподілом значень, також вони можуть бути різної розмірності. Тому наступним етапом буде виконання стандартизації ознак шляхом переходу до нормованих безрозмірних значень y_{ik} :

$$y_{ik} = \frac{x_{ik} - m_k}{\sigma_k} \quad (1)$$

де $m = 24$ — кількість одиниць-регіонів, дорівнює кількості рядків матриці; n — кількість ознак кожної статистичної одиниці; k — номер ознаки; x_{ik} — значення ознак номер k для одиниці номер i ; m_k — оцінка математичного сподівання значення ознаки x_{ik} , σ_k — стандартне відхилення ознаки номер k .

Таблиця 2

Матриця стандартизованих ознак показників економічного ризику регіонів України за 2014-2018 роки

№	Ознака 1	Ознака 2	Ознака 3	Ознака 4	Ознака 5	Ознака 6	Ознака 7	Ознака 8
1	-0,01	0,86	0,30	-0,06	1,12	-0,02	-0,21	-0,69
2	-0,53	-0,15	-0,55	-0,59	0,15	-0,16	-0,61	0,61
3	2,24	0,50	2,03	2,79	-0,33	2,81	2,69	0,82
4	-0,43	0,94	-1,58	0,59	-3,15	0,52	0,17	0,37
5	-0,45	0,42	-0,02	-0,44	1,35	-0,57	-0,43	1,17
6	-1,12	0,02	-1,12	-0,90	-0,56	0,72	-0,56	-0,86
7	0,94	-0,19	1,62	2,07	-1,40	1,95	0,52	-0,26
8	-0,37	-2,19	-0,32	-0,22	-0,02	-0,55	-0,27	-1,39
9	1,81	-0,99	1,15	0,42	0,95	0,59	1,03	0,16
10	0,07	-0,24	-0,09	-0,52	0,18	-0,52	-0,72	-2,33
11	-1,76	-3,06	-2,77	-1,00	-1,83	-1,20	-1,14	-0,55
12	0,04	0,26	0,32	-0,36	0,37	-0,26	1,09	0,86
13	0,27	0,41	0,31	0,04	-0,53	1,78	-0,41	-1,16
14	0,35	0,35	0,86	-0,68	-0,22	-0,02	1,79	-0,01
15	2,29	-0,53	0,80	2,22	0,35	0,94	-0,21	-0,19
16	-0,64	0,14	-0,31	-0,45	0,08	-0,81	-0,66	1,47
17	-0,17	0,32	0,42	-0,18	0,69	-0,25	-0,65	0,69
18	-0,96	0,71	-0,84	-0,86	0,83	-0,78	-0,83	-0,48
19	0,72	0,31	0,81	0,53	-0,39	-0,55	2,16	1,53
20	-0,59	1,28	-0,15	-0,60	0,30	-0,95	-0,49	-0,33
21	-0,43	0,36	0,13	-0,46	1,03	-0,73	-0,50	-0,35
22	0,20	1,35	-0,15	0,21	0,15	-0,50	-0,14	-1,27
23	-1,31	-0,87	-0,86	-1,04	-0,21	-1,14	-0,88	1,78
24	-0,17	1,34	0,24	-0,50	1,09	-0,29	-0,70	0,42

Для подальшого аналізу знайдемо координати y_{0k} ідеальної багатовимірної одиниці (точки Y_0), вибираючи «кращі» з існуючих значень ознак:

$$y_{0k} = \begin{cases} \max y_{ik}, & \text{якщо показник – стимулятор} \\ \min y_{ik}, & \text{якщо показник – дестимулятор} \end{cases}$$

Для знаходження таксономічного показника регіонів за обраними ознаками знаходимо стандартизовані ознаки еталону розвитку для регіонів України:

$$Y_0 = (2,29; 1,35; 2,01; 2,79; 1,35; 2,81; 2,69; -2,33).$$

Наступним етапом визначення показника таксономічного рівня розвитку є визначення відстаней між окремими спостереженнями (періодами) і вектором-еталоном. Відстань між точкою-одиницею та еталоном розраховується за формулою:

$$d_{i0} = \sqrt{\sum_{k=1}^n (y_{ik} - y_{0k})^2} \quad (2)$$

Розраховані дані представлені у таблиці 3:

Таблиця 3

Розрахункові дані

№	d_{i0}
1	5,978
2	7,615
3	3,667
4	8,034
5	7,510
6	7,594
7	4,707
8	7,548
9	5,104
10	6,857
11	10,823
12	6,494

13	5,572
14	5,902
15	4,776
16	8,146
17	6,966
18	7,836
19	6,293
20	7,344
21	7,018
22	6,105
23	9,403
24	6,982

Чим ближче одиниця X_i сукупності знаходиться до точки еталона розвитку, тим меншим буде значення d_{i0} . Однак конкретне значення відстані не дає однозначної характеристики ступеня віддаленості одиниці сукупності від ідеальної точки. Більш інформативним є відношення d_i відстані d_{i0} до максимально можливої відстані d_0 в досліджуваній сукупності багатовимірних одиниць.

Для переходу до показника d_i потрібно знайти статистичну оцінку величини d_0 . З цієї метою спочатку знаходимо середнє по всім одиницям значення відстані до ідеальної точки $M(d_{i0})$:

$$M(d_{i0}) = \bar{d}_0 = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m d_{i0} \quad (3)$$

і оцінку середнього квадратичного відхилення від цієї відстані:

$$\sigma_0 = \sqrt{\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m (d_{i0} - \bar{d}_0)^2} \quad (4)$$

Величина d_0 є оцінкою максимальної відстані і може бути знайдена з урахуванням «правила трьох сигм» :

$$d_0 = \bar{d}_0 + 3\sigma_0 \quad (5)$$

В нашому аналізі показники $\bar{d}_0$, σ_0 та d_0 мають такі значення:

$$\bar{d}_0 = 6,845$$

$$\sigma_0 = 1,515$$

$$d_0 = 11,389$$

Далі для кожної i -ї одиниці X_i сукупності знаходимо значення проміжного показника «рівня розвитку»:

$$c^*_i = \frac{d_{i0}}{d_0} \quad (6)$$

Таке відношення лежить в межах $c^*_i \in [0, 1]$ і автоматично відображає ступінь близькості i -ї одиниці — точки досліджуваної сукупності до точки еталона розвитку. Кінцева формула для показника рівня розвитку прийме вигляд:

$$C_i = 1 - c^*_i \quad (7)$$

Результати обчислень оцінки максимальної відстані d_{i0} , проміжного показника c^*_i та таксономічного показника регіонів C_i наведено у таблиці 4.

Таблиця 4

Матриця відстаней показників економічного розвитку регіонів України за 2014-2018 роки

№	Регіон	Віддалення від точки Y_0			Ранг	Група
		d_{i0}	c^*_i	C_i		
3	Дніпропетровський	3,667	0,322	0,678	1	1
7	Запорізький	4,707	0,413	0,587	2	2
15	Полтавський	4,776	0,419	0,581	3	
9	Київський	5,104	0,448	0,552	4	3
13	Миколаївський	5,572	0,489	0,511	5	
14	Одеський	5,902	0,518	0,482	6	
1	Вінницький	5,978	0,525	0,475	7	4
22	Черкаський	6,105	0,536	0,464	8	
19	Харківський	6,293	0,553	0,447	9	
12	Львівський	6,494	0,57	0,43	10	
10	Кіровоградський	6,857	0,602	0,398	11	
24	Чернігівський	6,982	0,613	0,387	12	
17	Сумський	6,966	0,612	0,388	13	
21	Хмельницький	7,018	0,616	0,384	14	5
20	Херсонський	7,344	0,645	0,355	15	
5	Житомирський	7,51	0,659	0,341	16	
8	Івано-Франківський	7,548	0,663	0,337	17	
6	Закарпатський	7,594	0,667	0,333	18	
2	Волинський	7,615	0,669	0,331	19	6
18	Тернопільський	7,836	0,688	0,312	20	
4	Донецький	8,034	0,705	0,295	21	
16	Рівненський	8,146	0,715	0,285	22	7
23	Чернівецький	9,403	0,826	0,174	23	
11	Луганський	10,823	0,95	0,05	24	

Інтерпретація даного показника може бути проведена наступним чином: дана i -а одиниця X_i (регіон України) має тим більший рівень економічного розвитку регіонів України, чим ближче до одиниці знаходиться значення показника рівня її розвитку.

Результати проведеного таксономічного аналізу дозволили визначити рейтинг регіонів України за основними економічними показниками у період 2014-2018 роках та поділити на сім груп.

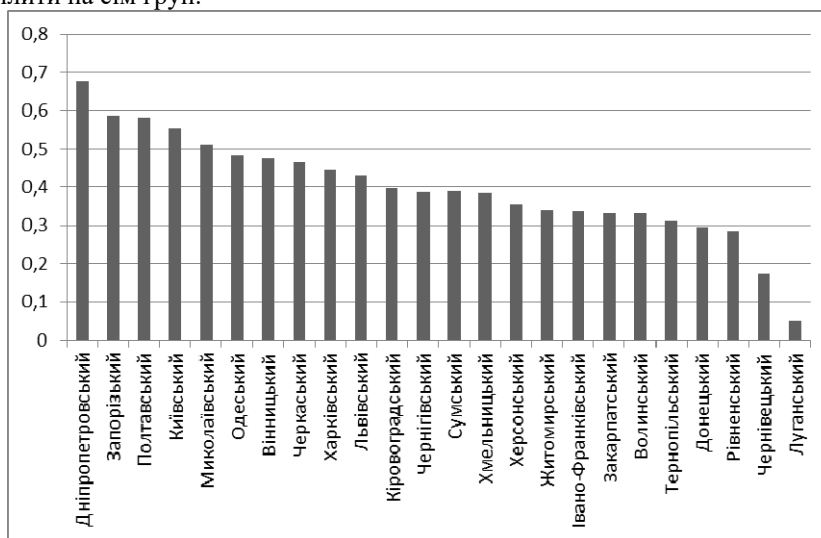

Рис.1. Таксономічний показник регіонів України за економічним розвитком регіонів

В Україні у процесі економічного зростання спостерігається тенденція збільшення диференціації регіонів, нерівномірного розвитку регіонів і значної відмінності умов і рівня життя мешканців території за рівнями основних економічних показників. В цьому можна перекопатися на прикладі одного з найголовніших показників, що характеризує економічний розвиток регіонів, а саме валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу у 2018 році:

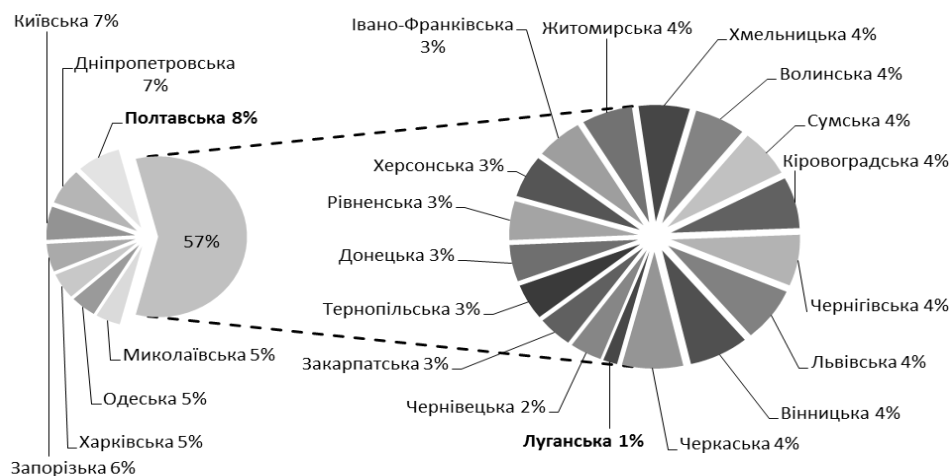

Рис. 2. Частки валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу за областями України у 2018 році

Розроблено за [2]

Як бачимо різниця між лідером та аутсайдером є значною: 106248, грн., що складає 8% та 13883 грн. або 1% у Полтавській та Луганській областях відповідно (тобто відмінності в обсягу ВРП на душу населення складають 7,65 раз). В 2018 році сім областей-лідерів давали аж 43% всього валового внутрішнього продукту України, а сім областей-аутсайдерів – 18%, що ще раз доводить наявність нерівномірності у економічному розвитку. Результатом цього є перешкоджання соціально-економічного зростання країни, ускладнення міжнародного співробітництва, погіршення економічного клімату. За цих умов необхідна реалізація збалансованої та обдуманого державної регіональної політики.

Проведений таксономічний аналіз дає змогу оцінити економічний розвиток регіонів в динаміці, визначити основні показники, що мають найбільший вплив на його зміни та виявити тенденції та проблеми. Аналіз дає більш глибоку інформацію і дозволяє зробити такі висновки:

Крім загального зростання валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу, можна відзначити зростання міжрегіональної диференціації. Так, у 2018 році коефіцієнт диференціації ВРП на одну особу порівняно з 2014 роком зріс із 3,1 до 7,65. Найбільші міжрегіональні відмінності спостерігалися за такими економічними показниками: загальний обсяг експорту товарів (коефіцієнт диференціації – 16,2), обсяг реалізації промислової продукції на одну особу (10,3), оборот роздрібною торгівлі (8,4). Дещо кращі коефіцієнти за такими показниками: наявний дохід населення у розрахунку на одну особу (2,8); індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (1,2) та підприємства, які одержали збиток (1,7). Позитивним є те, що коефіцієнт диференціації індексу капітальних інвестицій зменшився з 2,6 до 1,6 у 2014 та 2018 роках відповідно.

Також треба відмітити, що відбулась зміна лідерів й аутсайдерів міжрегіонального рейтингу, зокрема за показником ВРП та темпами його зростання. Першість за темпами зростання ВРП протягом 2015-2018 років належить Полтавській області. За допомогою аналізу можна виокремити позитивні тенденції в економіці регіону, які забезпечили стале зростання, зокрема через зростання випуску промислової та сільськогосподарської продукції, підвищення рівня зовнішньоторговельної активності, а збільшення обсягів капітальних інвестицій. До регіонів, які демонструють значне економічне зростання протягом останніх років слід віднести Київську, Дніпропетровську, Запорізьку, Харківську та Вінницьку області. Спостерігаємо збільшення внеску Львівської, Вінницької, Одеської, Полтавської та Харківської областей. Саме ці регіони становлять сучасний каркас території економічного зростання.

Також слід зафіксувати суттєве зменшення внеску Донецької та Луганської областей. Це добре видно з таксономічного аналізу, який проводився у цьому дослідженні.

Як бачимо, явним лідером є Дніпропетровський регіон (в 4 ознаках, а саме: наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення, грн. (3), обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу населення, грн. (4), обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення, дол. США (6), оборот роздрібною торгівлі, млн. грн (7)).

Таблиця 5

Найкращі та найгірші показники за областями України

№	Ознака 1	Ознака 2	Ознака 3	Ознака 4	Ознака 5	Ознака 6	Ознака 7	Ознака 8
1	-0,01	0,86	0,29	-0,06	1,12	-0,02	-0,21	-0,69
2	-0,53	-0,15	-0,56	-0,59	0,15	-0,16	-0,61	0,61
Дніпропетровський	2,24	0,50	2,01	2,79	-0,33	2,81	2,69	0,82
Донецький	-0,43	0,94	-1,59	0,59	-3,15	0,52	0,17	0,37
Житомирський	-0,45	0,42	-0,03	-0,44	1,35	-0,57	-0,43	1,17
6	-1,12	0,02	-1,13	-0,90	-0,56	0,72	-0,56	-0,86
7	0,94	-0,19	1,61	2,07	-1,40	1,95	0,52	-0,26
8	-0,37	-2,19	-0,33	-0,22	-0,02	-0,55	-0,27	-1,39
9	1,81	-0,99	1,14	0,42	0,95	0,59	1,03	0,16
Кіровоградський	0,07	-0,24	-0,10	-0,52	0,18	-0,52	-0,72	-2,33
Луганський	-1,76	-3,06	-2,77	-1,00	-1,83	-1,20	-1,14	-0,55
12	0,04	0,26	0,31	-0,36	0,37	-0,26	1,09	0,86
13	0,27	0,41	0,30	0,04	-0,53	1,78	-0,41	-1,16
14	0,35	0,35	0,85	-0,68	-0,22	-0,02	1,79	-0,01
Полтавський	2,29	-0,53	0,79	2,22	0,35	0,94	-0,21	-0,19
16	-0,64	0,14	-0,32	-0,45	0,08	-0,81	-0,66	1,47
17	-0,17	0,32	0,41	-0,18	0,69	-0,25	-0,65	0,69
18	-0,96	0,71	-0,85	-0,86	0,83	-0,78	-0,83	-0,48
19	0,72	0,31	0,80	0,53	-0,39	-0,55	2,16	1,53
20	-0,59	1,28	-0,16	-0,60	0,30	-0,95	-0,49	-0,33
21	-0,43	0,36	0,12	-0,46	1,03	-0,73	-0,50	-0,35
Черкаський	0,20	1,35	-0,16	0,21	0,15	-0,50	-0,14	-1,27
Чернівецький	-1,31	-0,87	-0,87	-1,04	-0,21	-1,14	-0,88	1,78
24	-0,17	1,34	0,24	-0,50	1,09	-0,29	-0,70	0,42

Як за показником валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу так і за таксономічним аналізом депресивними регіонами є Луганський та Чернівецький. Перевагою дослідження є те що за його допомогою ми можемо визначити проблемні моменти та скласти індивідуальні рекомендації щодо напрямів вдосконалення економічного розвитку регіонів.

Висновки. Отже, диференціація рівня розвитку регіонів України зумовлює необхідність використання диференційованого підходу до впровадження регіональної державної політики шляхом збільшення самостійності регіонів у визначенні довгострокової стратегії економічного розвитку регіону, у виборі інструментів її реалізації; формування доходів і видатків бюджету області органами регіонального управління; участі органів місцевого самоврядування, територіальних громад та залучення населення до процесів управління й вирішення соціально-економічних проблем розвитку області [3].

Використовуючи зарубіжний досвід державного регулювання соціально-економічного регіонального розвитку, для вирішення наявних проблем можна запропонувати такі заходи: 1. Впровадження та застосування інструментів стратегічного планування, яке б допомогло у визначенні пріоритетних напрямів економічного розвитку регіонів. 2. Удосконалити механізми державної підтримки розвитку депресивних регіонів та підвищити рівень конкурентоспроможності регіонів. 3. Розробити

систему заходів з метою покращання умов використання інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку. 4. Простимулювати розвиток основних галузей промисловості завдяки впровадженню новітніх технологій, підтримці та модернізації підприємств, пільговому оподаткуванню, раціональному використанню наявних ресурсів і можливостей, підвищенню якості робочих місць та створенню нових, поліпшенню інфраструктури транспорту та охороні навколишнього середовища. 5. Адаптувати національне законодавство з питань регіональної політики до міжнародних норм та стандартів. 6. Удосконалити систему моніторингу та контролю регіонального розвитку.

1. Про засади державної регіональної політики [Електронний ресурс]: Закон України № 156-VIII від 05.02.2015 р. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Куйбіда В. Формування та реалізація нової регіональної політики в Україні [Електронний ресурс] / В.Куйбіда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_50/fail/3.pdf.
4. Мельник В.В. Теоретичні засади соціально-економічного розвитку регіону як складник державного регулювання економіки [Електронний ресурс] / В.В.Мельник. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://economyandsociety.in.ua/journal/17_ukr/18.pdf.
5. Міністерство регіонального розвитку України / [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.minregion.gov.ua/>.
6. Наумова М.А. Таксономічний аналіз стану ринку праці регіонів України [Електронний ресурс] / М.А.Наумова. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7067/7096>.
7. Пастух К. Зарубіжний досвід державного регулювання соціально-економічного регіонального розвитку [Електронний ресурс] / К.Пастух. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnitstvo/2017/2017_04\(35\)/16.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnitstvo/2017/2017_04(35)/16.pdf).
8. Регіональна економіка [Електронний ресурс] / О.В.Дімченко, Н.М. Матвеева, С.М. Гайденко // Харківська національна академія міського господарства, м.Харків. – 2008.- Режим доступу до ресурсу: <https://core.ac.uk/download/pdf/11317196.pdf>.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “ On the principles of state regional policy”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 29 Nov 2019).
2. State Statistics Service of Ukraine (2019) “Statistics of economic development of regions of Ukraine for 2014-2018”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 05 Nov 2019).
3. Kuibida V. (2017) “Formation and implementation of new regional policy in Ukraine”, [Online], available at: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_50/fail/3.pdf. (Accessed 28 Nov 2019).
4. Melnyk V.V. (2018) “Theoretical foundations of socio-economic development of the region as a component of state regulation of the economy”, [Online], available at: http://economyandsociety.in.ua/journal/17_ukr/18.pdf. (Accessed 20 Nov 2019).
5. Ministry of Regional Development of Ukraine (2018) “Statistics of economic development of regions of Ukraine for 2014-2018”, available at: <http://www.minregion.gov.ua>. (Accessed 05 Nov 2019).

6. Naumova, M. A (2019) "Taxonomic analysis of the labor market in the regions of Ukraine", [Online], available at: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7067/7096>. (Accessed 05 Nov 2019).
7. Pastukh K. (2017) "Foreign experience of state regulation of socio-economic regional development", [Online], available at: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_04\(35\)/16.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2017/2017_04(35)/16.pdf) (Accessed 12 Nov 2019).
8. Dymchenko O.V. Matvieieva N.M. and Haidenko S.M. (2008), Regional'na ekonomika [Regional economy], Kharkivs'ka natsional'na akademiya mis'kogo gospodarstva, Kharkiv, Ukraine.

ANALYSIS OF THE LEVEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS OF UKRAINE

S. Kudyn, S. Zeniukova

Ivan Franko National University of Lviv Prospect Svobody 18, UA – 79008, Lviv, Ukraine

The article deals with the issues of development and interaction of regions of Ukraine in the context of the policy of regional development of the state. Excessive uneven regional development can lead to increased imbalances and exacerbate economic, political and social problems. It is stated that state regulation of economic development of the regions requires constant analysis and monitoring of the state and potential of the region in accordance with the current conditions. Assessing the level of competitiveness of regions is faced with the need to jointly analyze many heterogeneous economic indicators.

The main criteria by which I can give an objective assessment of the state of development of the region of the state are determined. These include: gross regional product per capita, capital investment index, disposable income per capita, volume of industrial output per capita, agricultural output index, commodity export per capita, retail trade volume .

The economic development of the regions in dynamics is determined on the basis of the taxonomic analysis, the main indicators that have the greatest impact on its changes are identified and trends and problems are identified.

The main directions of the state regulation of socio-economic regional development are determined to solve the existing problems in the regions.

The diversity of regional development, a high number of problems lead to great complexity of state regulation of regional development. Therefore, the task of forging a balanced government policy becomes particularly relevant. The public regulation of the economic development of the regions requires permanent analysis and monitoring. The article defines the main trends of economic development of the regions at the current stage of state development and analysis the state of regional economic development using the taxonomic method. The analysis has highlighted the rating of regions of Ukraine by major economic indicators for the period 2014-2018 and to divide into seven groups. The main vectors of reforming state regulation of economic development of Ukrainian regions are presented in the article.

Keywords: economic development of regions, taxonomic analysis, rating, state regulation of economic development of regions.